

## A csapatok hadtápbiztosításának néhány aktuális kérdése

*Dr. Lapos Mihály vezérőrnagy,  
a hadtudományok kandidátusa*

A csapatgyakorlatok, parancsnoki és törzsvezetési gyakorlatok fontos szerepet töltenek be a csapatok és törzsek felkészítésében, s talán úgy lehetne fogalmazni, hogy a felkészítés legmagasabb szintjét képezik. Ezért azon túlmenően, hogy pl. hadtáp vonatkozásban biztosítják a csapatok hadtápbiztosítása legkorszerűbb módszereinek és eljárásainak begyakorlását, kedvező alkalmat nyújtanak arra is, hogy a hadtáp elmélet egyes újabb tételeit ellenőrizzük, illetve újabb, korszerűbb eljárási módokat, elveket kísérletezzünk, alakítsunk ki.

Különösen hasznosnak ítéljük azokat a gyakorlatokat, amelyeket fegyverbarátainkkal közösen hajtunk végre, mert ezek a fentiekén túl a nemzetközi tapasztalatok cseréjét is biztosítják és erősödnek azok a fegyverbaráti kapcsolatok is, amelyek közös céljaink megvalósítása – népeink függetlenségének, a szociálistikus vívmányaink védelme – szempontjából nélkülözhetetlenek.

A közelmúltban lefolytatott gyakorlatok, a kialakított helyzet és a végrehajtás körülményei kapcsán a csapatok hadtápbiztosításának néhány aktuális eleméleti és gyakorlati kérdésére hívták fel a figyelmet. Néhány gondolatot ezekről!

Az egyik érdekes és sajátos körülményt az adta, hogy a törzseknek a támadásba való átmenet megtervezését, a támadás feltételeinek megtervezését a betört ellenség támadásának megállításával, visszaverésével egyidejűleg kellett megoldani. Lényegében a tervező munka, a támadás feltételeinek megteremtése a csapatok helyzetének változó körülményei között zajlott le. Ez a törzsekkel szemben a szokásosnál nagyobb követelményeket támasztott. Az ellenség támadásának visszaverése és megállítása a támadásra vonatkozó tervek kidolgozása céljából a hadtáp törzseket meg kellett osztani két, a PK HTPH vezetése alatt álló szorosan együttműködő csoportra. Az egyik foglalkozott lényegében a védelem, a másik a támadás hadtápbiztosításának kérdéseivel.

A támadásba való átmenet hadtápbiztosításának megtervezése és feltételeinek megteremtése szempontjából fontos jelentősége van a kialakult helyzet értékelésének. Azon helyzet megközelítő reális megítélésének, amely a támadásba való átmenetet közvetlenül megelőzi, mert ez ad lehetőséget arra, hogy a hadtáp célszerű csoportosítását, a szükséges anyagi készleteket létrehozzuk, megfelelően lépcsőzzük és az egészségügyi egységeket pedig olyan helyzetbe hozzuk, hogy

azok megszakítás nélkül is garantáltan lehetővé tegyék a csapatok egészségügyi biztosítását. Látható tehát, hogy a támadásba való átmenet hadtápbiztosítási feltételének megteremtése nem egyszerű körülmények között történik. Az ellenség és saját csapataink aktív harctevékenysége miatt a harc és hadtáp helyzet lényegesen változhat, mely a helyzet folyamatos, reális értékelését, a hadtáp törzsek ésszerű csoportosítását, megfeszített munkáját igényli.

A másik sajátosság a gyakorlat levezetésének rendjéből, lényegében abból adódott, hogy a hadműveleti és csillagászati idő lényegesen azonos volt. Ez lehetővé tette az elhatározások és a nagybani tervek kidolgozásán túl, az elhatározások végrehajtásának részletes megtervezését, valamint a feladatok végrehajtásának összehangolását, helyszíni ellenőrzését és segítségét.

Így a gyakorlaton – dicséretes módon – új teret kapott a közös feladatot végrehajtó hadtáp törzsek és csapatok tevékenységének összehangolása, együttműködésének megszervezése.

Hogy lehet ezt a tevékenységet megítélni? Úgy, hogy a csapatok megbízható hadtápbiztosítása szempontjából a vezetési tevékenység nélkülözhetetlen eleme. Jó kezdeményezés, követendő munkamódszer.

#### *Egy-két észrevétel ezzel kapcsolatban*

Az együttműködés megszervezése, minthogy utalás történt már rá a vezetési tevékenység fontos eleme. Nem elegendő azonban ezt „csak hadtáp berkekben” megoldani. Van a hadtápbiztosításnak néhány olyan fontos momentuma, amit a PK által szervezett együttműködés folyamán kell összehangolni. Melyek ezek a kérdések? Mindenekelőtt az ellenség védelmének áttörése esetén, a nagytömegű anyag elsősorban lőszer utánszállítása; a támadó harc folyamán a különböző harcrendi elemek készleteinek feltöltése; (ugyanis a helyzet az, hogy lőszer tekintetében a fogyasztás mértékétől függően szükségessé válhat egy-egy harcrendi elem naponként két-három alkalommal történő feltöltése); második lépcsők hadműveleti manővercsoportok harcba, ütközetbe vetés előtti feltöltése; a harcból kivont egységek komplex feltöltése; a légideszantok hadtápbiztosítása stb.

E kérdésekben a PK HTPH-ek részéről válik szükségessé a kezdeményezés. A PK által szervezett együttműködés folyamán érzékelteni kell azt, hogy a harctevékenység megvívása folyamán a csapatok és hadtáp manőverét össze kell hangolni, mert csak így biztosítható a csapatok folyamatos hadtápbiztosítása. Lényegében a PK erre vonatkozó döntései képezik az alapját a hadtáp törzsek – alegységek közötti együttműködés megszervezésének.

A hadtáp együttműködésének szervezésével kapcsolatban megjegyzendő, hogy a hasznos kezdeményezés mellett e tekintetben sok még a formális vonás. Nincs kellően tisztázva az együttműködés célja, formája, tartalma és módja. Érdemes erre néhány mondatot fordítani. A hadtáp törzsek, alegységek közötti együttműködés szervezésének célja az elhatározás, a hadtápbiztosítási tervben meghatározott feladatok végrehajtásának szervezett biztosítása. Az együttműködést irányok, feladatok, hely, idő és terepszakaszok szerint kell megszervezni térképen, terepasztalon, vagy terepen. Kiket célszerű erre bevonni? Mindazokat, akik az adott feladatok végrehajtásában közreműködnek legyen az törzs, vagy hadtáp egység, alegység. Hogy lehetne megfogalmazni e tekintetben a további feladatunkat? Úgy gondolom így! Félre a formális és protokolláris vonásokkal, a figyelem a konkrét feladatokra kell, hogy összpontosuljon.

Az együttműködés megszervezésének módjára vonatkozóan választható az a megoldás is, hogy fő irányban a PK HTPH, a másik irányban pedig a TÖF szervezi az együttműködést. Már utalás történt rá, hogy az együttműködést a közös feladatot végrehajtók részére kell megszervezni. Ezért nem csak a PK HTPH-t, hanem a feladatot végrehajtó hadtáp egységek, lépcsők parancsnokait is célszerű ebbe a munkába bevonni. Szabad legyen erre egy példa. Ha sor kerül a hadművelati manővercsoport ütközetbe vetése előtti feltöltésének összehangolására nyilván, hogy nem elég ide csak a PK HTPH-t meghívni. Célszerű, ha ezen részt vesz annak a hadtáp előretolt lépcsőnek a parancsnoka is, aki a feltöltési terepszakaszt berendezi és a hadművelati manővercsoportot feltölti. Ugyancsak célszerű bekapcsolni az együttműködés megszervezésébe a nagyobb szállítmányok átadás átvételét végrehajtó ellátó egységek (ello. z., ello. dd.) parancsnokait. Ez esetben a helyzet maga is arra kényszerít bennünket, hogy a kérdések elvi megközelítését elkerülve konkrét munkát végezzünk.

Az együttműködés szervezett végrehajtása érdekében célszerű előzetesen együttműködési tervet készíteni, melyben rögzítésre kerül: milyen kérdésekben hol, kiknek a részvételével kerül sor ennek megszervezésére és a közös feladatok végrehajtását biztosító legfontosabb rendszabályok.

A következő említésre méltó tanulságos kérdés volt a hadművelati manővercsoportok hadtápbiztosításának tervezése és végrehajtása. A gyakorlat tapasztalatai alapján is levonható az a következtetés, hogy a hadművelati manővercsoport megbízható hadtápbiztosítása szempontjából elsődrendű jelentősége van a hadművelati manővercsoport anyagi szükségletei reális megállapításának a tevékenység egész időszakára. Miután ez megtörtént következhet a helyzet alapos elemzése alapján annak a meghatározása, hogy a szükségletek milyen módon juttathatók el az alkalmazási területre. Milyen kiegészítő készleteket kell felhalmozni; mennyi anyagot lehet az ütközetbevetés után a szárazföldön utánzállítani; milyen lehetőség van a légi úton történő anyag utánpótlására; esetleg milyen készleteket lehet a helyszínen igénybevenni; és milyen módon biztosítható a hadművelati manővercsoport készleteinek feltöltése abban az időszakban, amikor a feladatot végrehajtotta, és az arcból támadó csapatok felzárkózása megtörténik.

Az anyagi biztosítás tekintetében szükséges megvizsgálni azt is, hogy a feladat végrehajtásának befejezésekor a hadművelati manővercsoport milyen készletekkel rendelkezzen. Ezt alapvetően az befolyásolja, hogy a hadművelati manővercsoport milyen feladatok végrehajtására kell, hogy felkészüljön, továbbá, hogy milyen lehetőség nyílik a készletek feltöltésére a feladat befejezésének időszakában. Ezeket a tényezőket figyelembevéve kell a készletszintet meghatározni. E tekintetben nem reális a „túlzott biztonságra” való törekvés jegyében magas készleteket meghatározni. A lefolytatott gyakorlatok, valamint elméleti számvetések alapján elegendőnek mutatkozik, ha azt határozzuk meg, hogy a hadművelati manővercsoport a feladatának befejezési időszakában rendelkezzen legalább a mozgókészletek 40–50%-ával, ami tulajdonképpen még 1–2 napi harctevékenység sikeres folytatását biztosítja.

Az anyagi biztosítás tekintetében megítélés tényét képezi az is, hogy az ütközetbevetés előtt milyen arányok legyenek a manővercsoport készletei és a hadművelati egész időtartamára vonatkozó anyagi szükségletek biztosítása között.

Azt a törekvést, hogy a hadművelati manővercsoport a hadtápbiztosítás tekintetében az utánpótlástól maximálisan legyen független – mint tendenciát támogatni kell, követendő módszernek tekinthető. Azonban nem vég nélkül.

Nem lehet olyan helyzetet előidézni, hogy a fenti törekvés jegyében olyan nagy hadtápot hozzunk létre, amely az anyagi függetlenséget ugyan biztosítja, de a hadművelleti manővercsoportot lebénítja.

Ezért a hadművelleti manővercsoport hadtápbiztosítását komplex és alkotó módon célszerű megközelíteni, betervezve és felhasználva minden olyan utánpótlási lehetőséget, amelyre az alkalmazás időszakában mód nyílik. Kategórikus követelménynek tekinthető az, hogy az előjáró hadtáp tagozat előretolt lépcsőt különít ki az ütközetbevetési terepszakasz előtti feltöltésére, és szállító lépcsőt készít elő az arcból támadó csapatok hadművelleti manővercsoporthoz történő felzárkózásának időszakára, a készletek feltöltésére és a sebesültek kiürítésére.

A hadművelleti manővercsoport alkalmazása szempontjából ugyancsak kiemelkedő jelentősége van az egészségügyi biztosítás megszervezésének. A kiindulási alap mindenekelőtt az, hogy az eü. biztosítási feladatát, tartalmát és annak nagyságát határozzuk meg helyesen. Ennek alapján, valamint azt számításba véve, hogy milyen lehetőség nyílik a sebesültek kiürítésére kell az egészségügyi biztosítás rendjét, a megerősítő egészségügyi erőket meghatározni. A megerősítésnél azt kell alapvető követelménynek tekinteni, hogy biztosítsuk a szakorvosi segélynyújtás közelítését az egységekhez. Ennek egyik alapvető módja az, ha az eü. og.-al történő megerősítésén túl az egységek segélyhelyeit a szakorvosi megerősítő osztagokkal, szakorvosi megerősítő csoportokkal erősítjük meg.

Az egészségügyi biztosítás vonatkozásában többször tapasztalható az erővel és eszközökkel való túlzott takarékoság. A tartalékképzés tulajdonképpen fontos eleme a munkának. Amikor a rendelkezésre álló erők felhasználásának rendjét meghatározzuk nem a tartalékképzés az elsődendő szempont. A rendelkezésre álló erők igénybevételenek rendjét alapvetően a megoldandó feladat befolyásolja. Semmiképpen sem fogadható el az a megoldás, amivel ismételt találkozunk. Ugyanis az eü. biztosítás feladatait úgy tervezték megoldani, hogy az első napra a magasabbegységénél keletkező 800 fő sérültet közvetlenül a területi kórházakba kiürítik, az eü. zászlóalj, eü. osztagot tartalékolják és csak a következő napon telepítik. Még rövid távolságra történő kiürítés esetén sem célszerű e módszer alkalmazása, mert ugyan tartalékaink maradnak, de a sebesültek szakorvosi segélynyújtás hiányában elpusztulhatnak.

Ami a tömegpusztító fegyverek alkalmazására való áttérés és a következmények felszámolásának megszervezését illeti kedvező volt tapasztalni, hogy törzseink e tekintetben jelentősen fejlődtek. Kidolgozott terveiket számvetésekkel megalapozták. Újdonságnak számított az ellenség részéről a tömegpusztító fegyverek tömeges alkalmazására történő áttérés előtt az úgynevezett demonstratív atomcsapások mérése. A demonstratív atomcsapásokat mintegy utolsó figyelmeztetőül szánták annak kifejezésül, hogy elvannak szánva arra az esetre, ha a helyzet nem változik, megkezdik a tömegpusztító fegyverek alkalmazását.

Habár a tömegpusztító fegyverek elleni védelem megszervezésével kapcsolatos követelmények egyértelműen igénylik a törzsek és csapatok részéről a készenlétnek azt a fokát, amelyben gyorsan és maradéktalanul képesek a tömegpusztító fegyverek elleni védelem valamennyi rendszabályainak bevezetésére, a demonstratív atomcsapásokra mégis figyelemmel kell lenni, mert ha a hadművelleti művészetben ez a fogalom meghonosodik, úgy ezen csapások kiváltása egyben a tömegpusztító fegyverek elleni védelem rendszabályai foganatosításának hatádektalan bevezetését is igényli.

A tömegpusztító fegyverek tömeges alkalmazása következményének felszámolásával kapcsolatos munkarend, mindhogy már erre utalás történt fejlődött, azonban továbbra is elsőrendű kérdésként kell kezelni e módszerek tökéletesítését, mert a tömegpusztító fegyverek tömeges alkalmazására történő áttérés a hadművelet megvívásának olyan mozzanata, amely döntésre viheti az „ügyeket” és a végső kimenetel szempontjából nem mellékes az, hogy a következményeket ki milyen gyorsan tudja felszámolni és ki milyen gyorsan tudja a megmaradt erőt aktivizálni.

E tekintetben a hadtáp törzsek és csapatok fontos szerepet töltenek be, elsőrendű feladatuk a tömegesen keletkező sebesültek kiürítése és ellátása, valamint a nagymértékben veszendőbe ment anyagok pótlása. A tömegpusztító fegyverek tömeges alkalmazása következményének felszámolása a csapatok harcképességének helyreállítása érdekében a hadtáp előtt a következő feladatcsoportok állnak:

- tömeges atomcsapás következtében kialakult helyzet értékelése;
- a megbomlott hadtáp vezetés helyreállítása;
- a tömegesen keletkezett sérültek kiürítése és ellátása;
- a hadtápbiztosítás megbomlott rendszerének helyreállítása, hadtáp szervezetek anyagi, technikai veszteségek pótlása, az úthálózat helyreállítása, tüzek oltása, mentesítés és járványvédelem megszervezése, végrehajtása, a technika javítása;
- a harcképességüket elvesztett csapatok harcképességének helyreállítása érdekében megoldandó feladatok, az összevont harci osztagok hadtápbiztosítása.

A tömegpusztító fegyverek alkalmazása következményeinek felszámolását az összefegyvernemi törzssel szoros együttműködésben térképen magyarázó szöveggel, esetleg táblázat formájában célszerű megtervezni. Ennek során rendkívül fontos a helyzet reális értékelése, a feladatok pontos meghatározása, az erő és eszköz-szükséglet, valamint a feladatok végrehajtási határidejének számvetések alapján történő megállapítása.

A csapatok megbízható hadtápbiztosítása szempontjából jelentős tapasztalatok feltárását tette lehetővé a központhadtáp előretolt lépcső operatív csoportjának működése.

- A központhadtáp előretolt lépcső operatív csoportjának tevékenysége a korábbinál hatékonyabban tudta biztosítani a kijelölt erők és eszközök alkalmazását;

- a csoport, mint a felső hadtáp vezetés képviselője egyszerűbben oldotta meg a FRONT hadtáp törzssel való együttműködést;

- a FRONT hadtáppal való együttműködés alapját az képezi, hogy a FRONT-nak alárendelt csapatok hadtápbiztosítása a FRONT egységes hadtápbiztosítási terve alapján, annak általános rendszerében valósul meg;

- az együttműködés tartalmát a központhadtáp előretolt lépcső erői és eszközei alkalmazásának összehangolása képezi: a hadtáp csapatok manőverének; a közlekedési biztosításnak; az anyagi készletek feltöltésének, utanszállításának; a sérültek kiürítésének összehangolása;

- a FRONT és a központhadtáp előretolt lépcső operatív csoportja tekintetében, a párhuzamos és ellentétes intézkedések elkerülése érdekében célszerű ha a FRONT a Direktíva kivonatalában intézkedik: a FRONT hadtáp mikor

és hova összpontosítja a főerőkifejtést; FRONT hadtáp elemeinek manővere a hadsereget érintően; és közlekedési biztosítás rendje; készletképzés; az egymásnak átalárendelt csapatok hadtápbiztosításának rendje; fogyasztási normák, őrzés és védelemmel kapcsolatos rendszabályok; a FRONT HVP manővere; jelentések felterjesztésének rendje.

A központhadtáp előretolt lépcső operatív csoportja intézkedésében meghatározza: a központhadtáp erőinek és eszközeinek manőverét; a közlekedési biztosítás rendjét; az anyagi biztosítás rendjét, mikor, kinek mit szállít a hdm. egészére, a közelebbi és távolabbi feladatok időszakában, valamint a hdm. első napján; ki, mikor mit köteles vételezni; az egészségügyi biztosítás rendszabályait, a sebesültek kiürítésének rendjét, a hadtáp technikai javítás rendjét; őrzés és védelemmel kapcsolatos követelményeket; MN EHP településének, áttelepülésének rendjét;

- A központhadtáp előretolt lépcsőnek nem FRONT szintű hadtápbiztosítási tervet kell kimunkálni, hanem az erők és eszközök alkalmazási tervét kell kidolgozni természetesen a hadtápbiztosítás legalapvetőbb mutatói számvetések elkészítésével.

- A tömegpusztító fegyverek tömeges alkalmazására történő áttérés - a követelmények felszámolása során a központhadtáp részéről a fő figyelmet a tömegesen keletkezett sérültek ellátására és kiürítésére, valamint a központ hadtáp erőit és eszközeit ért csapások következményének felszámolására célszerű összpontosítani. Ezzel párhuzamosan, illetve ez után kell gondoskodni arról, hogy seregest alárendeltségében levő csapatok ellátásában közreműködjön. Természetesen a HDS HVP megsemmisülése esetén a munka eltorlódik a HDS irányába.

- Egyértelműen igazolódott, hogy a HM szervekből összeállított „alkalmi harci kötelékre” a központhadtáp előretolt lépcső erőinek és eszközeinek vezetését nem lehet megoldani. Szükséges egy olyan már békében is működő csoport, amely amellet, hogy biztosítja a HKSZ „M”, a felkészítési feladatok koordinálását, felkészül és magját képezi a kijelölt erők és eszközök vezetésének.

A gyakorlaton „hosszú-hosszú szünet” után ismételten és erőteljesen merült fel a vízi úton történő utánszállítás lehetősége és szükségessége. Korábban a tömegpusztító fegyverek pusztító hatására való tekintettel ha nem is teljes mértékben, de kimondtuk, hogy lényegében a víziszállítással nem érdemes foglalkozni, mert az atomfegyverek alkalmazása olyan nagy mérvű rombolást idéz elő, amely a víziúton történő anyag, utánszállítást a mi viszonyaink között lehetetlenné teszi. Ez a gondolat olyan mélyen gyökeret vert bennünk, hogy már-már eljutottunk oda, hogy a vízi szállításról, mint lehetőségéről még az úgynevezett „atommentes” időszakban is lemondtunk.

A gyakorlaton felmerült indokok alapján ideje, hogy felszámoljuk ezt a szemléletet s helyébe az kell, hogy lépjen: a szállítás minden lehetséges fajtáját és módját igénybe kell venni az anyagi eszközök utánszállítására, mindaddig míg a körülmények ezt lehetővé teszik.

Igy van ez a víziszállítással is. Különösen ha abból indulunk ki, hogy a szállítási ágazat - még működőképes - lehetőséget nyújt arra, hogy naponta ezer t. anyagot elszállítsunk.

E megállapítás kapcsán feladatunknak kell tekinteni azt, hogy behatóan tanulmányozzuk: a rendelkezésre álló lehetséges vízi szállítási eszközöket; a vízi úton történő szállítás megszervezését; a be és kirakó kikötők működésének rendjét; a terhek be és kirakásának megszervezését; a szállítások biztosításának megoldását; a vízi úton történő szállítás vezetését.

Befejezőként fontosnak tartom annak kihangsúlyozását, hogy a gyakorlatok tapasztalatának feldolgozása, hasznosítása, tevékenységének nélkülözhetetlen eleme, fejlődésének fontos forrása, ezért mindenszintű vezető és végrehajtó szervezet részéről erre megfelelő figyelmet célszerű fordítani.